

POWER, czyli włącz się!

Skorzystaj z nowych narzędzi stworzonych dzięki
Programowi Operacyjnemu **Wiedza Edukacja Rozwój**

POWER, czyli włącz się!

Skorzystaj z nowych narzędzi stworzonych dzięki
Programowi Operacyjnemu **Wiedza Edukacja Rozwój**

— Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości • Warszawa 2017 —

Spis treści

Wprowadzenie	4
---------------------	---

Wiedza – Edukacja – Rozwój	5
-----------------------------------	---

Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw	8
---	---

Wsparcie rozwoju pracowników	27
-------------------------------------	----

PARP w POWER – synteza	33
-------------------------------	----

Harmonogram naborów w 2018 r.	35
--------------------------------------	----

Słowniczek	36
-------------------	----

Dokąd po informacje	38
----------------------------	----

Wprowadzenie

Witamy na stronach publikacji poświęconej Programowi Operacyjnemu Wiedza Edukacja Rozwój (w skrócie POWER). Ta niewielka broszura zawiera usystematyzowane informacje na temat wybranych działań Programu. Będzie dla Ciebie przewodnikiem, źródłem wiedzy i inspiracji. Chcemy, żeby Twoja firma dzięki POWER stawiała się silniejsza.

Broszura koncentruje się na zadaniach realizowanych przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. PARP jest Instytucją Pośredniczącą w realizacji POWER.

Publikacja adresowana jest do wszystkich zainteresowanych rozwojem zawodowym, podnoszeniem kwalifikacji i kompetencji.

Liczymy, że zawarte tutaj informacje będą przydatne szczególnie mikro-, małym i średnim przedsiębiorcom. Tworzycie siłę polskiej gospodarki, dlatego chcemy pomóc Wam i Waszym pracownikom wrzucić wyższy bieg.

Wiedza – Edukacja – Rozwój

Nawet jeżeli szkołę dawno masz za sobą, ciągle się uczysz – zdobywasz nowe umiejętności, kompetencje, wiedzę. To podstawa Twojego rozwoju, ale także firmy, którą prowadzisz, pracowników, których zatrudniasz, i gospodarki, w której funkcjonujesz.

Wszyscy potrzebujemy wiedzy, edukacji i rozwoju. Daje to POWER.

POWER jest kompleksowym programem wsparcia w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. Wykorzystuje środki z Europejskiego Funduszu Społecznego, by uruchomić pozytywne zmiany w przestrzeni społecznej, gospodarczo-ekonomicznej, firmach, instytucjach publicznych, uczelniach, relacjach społecznych i biznesowych.

Budżet POWER

POWER dzieli się na sześć osi priorytetowych:

- oś I Osoby młode na rynku pracy
- oś II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

- oś III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju
- oś IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa
- oś V Wsparcie dla obszaru zdrowia
- oś VI Pomoc techniczna.

Zadania PARP koncentrują się na dopasowaniu kompetencji pracowników do potrzeb rynku pracy. To działania z II osi priorytetowej Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji.

Działania PARP w POWER

<p>działanie 2.2 Wsparcie na rzecz zarządzania strategicznego przedsiębiorstw oraz budowy przewagi konkurencyjnej na rynku</p>	<p>działanie 2.3 Zapewnienie jakości i dostępności usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i pracowników</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ opracowanie analiz potrzeb rozwojowych przedsiębiorstw z sektora MMŚP ▪ działania szkoleniowo-doradcze dotyczące zamówień publicznych skierowane do przedsiębiorców z sektora MMŚP ▪ szkolenia w zakresie partnerstwa publiczno-prywatnego skierowane do przedsiębiorców z sektora MMŚP 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stworzenie Bazy Usług Rozwojowych ▪ ułatwienie przedsiębiorcom poszukiwania dostosowanych do ich potrzeb usług szkoleniowych i doradczych ▪ podniesienie jakości polskiego rynku szkoleń i doradztwa ▪ stworzenie funkcjonalnej platformy internetowej do przeszukiwania Bazy Usług Rozwojowych
<p>działanie 2.12 Zwiększenie wiedzy o potrzebach kwalifikacyjno-zawodowych</p>	<p>działanie 2.21 Poprawa zarządzania, rozwój kapitału ludzkiego oraz wsparcie procesów innowacyjnych przedsiębiorstw</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ utworzenie Sektorowych Rad ds. Kompetencji ▪ animowanie współpracy przedsiębiorców z sektorem edukacji i rynkiem szkoleń ▪ przepływ wiedzy i informacji między sektorami gospodarki i edukacji o poszukiwanych przez firmy kompetencjach i kwalifikacjach ▪ dopasowanie kompetencji do potrzeb rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szkolenia i doradztwo w zakresie sukcesji w firmach rodzinnych ▪ wsparcie przedsiębiorstw MŚP poprzez szkolenia i doradztwo z zakresu zarządzania przedsiębiorstwem w tym zasobami ludzkimi dla kadry zarządzającej ▪ kształtowanie postaw innowacyjnych w ramach Akademii Menedżera Innowacji ▪ wsparcie firm w trudnościach ▪ szkolenia lub doradztwo wynikające z rekomendacji Sektorowych Rad ds. Kompetencji

PARP zadania te realizuje poprzez organizację konkursów, wybór projektów, zawieranie i rozliczanie umów z beneficjentami, monitorowanie realizacji działań i ich kontrolę, a także realizację projektów własnych.

PARP na realizację zadań wynikających z programu Wiedza Edukacja Rozwój przeznaczy ponad 90 mln euro. Środki te posłużą dopasowaniu oferty edukacyjnej i szkoleniowej do potrzeb i oczekiwań przedsiębiorców.

Budżet PARP na działania w POWER

Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw

Jak ma wyglądać Twoja firma za kilka lat? Co będziesz produkował? Komu chcesz to sprzedawać? Jakich kompetencji i zasobów potrzebujesz? To ważne pytania, które wymagają strategicznego myślenia. Nie skupiaj się tylko na bieżącej działalności.

Przewiduj, planuj, działaj. Przyszłość swojej firmy budujesz już dziś.

Poznaj działania programu POWER realizowane przez PARP, które wspierają rozwój kompetencji pracowników Twojej firmy:

- działanie 2.2 Wsparcie na rzecz zarządzania strategicznego przedsiębiorstw oraz budowy przewagi konkurencyjnej na rynku
- działanie 2.3 Zapewnienie jakości i dostępności usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i pracowników
- działanie 2.21 Poprawa zarządzania, rozwój kapitału ludzkiego oraz wsparcie procesów innowacyjnych przedsiębiorstw

Działanie 2.2 Wsparcie na rzecz zarządzania strategicznego przedsiębiorstw oraz budowy przewagi konkurencyjnej na rynku

Najlepsze firmy mają pomysł na siebie i strategię rozwoju. Wiedzą, czego chcą i jak to osiągnąć. Bierz z nich przykład – rozpoznaj potrzeby rozwojowe własnej firmy, zbuduj odpowiadającą im strategię i zdobądź dzięki temu przewagę konkurencyjną.

Zaplanuj swój sukces z POWER, korzystając z trzech typów projektów dostępnych w działaniu 2.2.

Typy projektów realizowane w ramach działania 2.2

Typ 1 doradztwo dla MMŚP	Typ 2 zamówienia publiczne	Typ 3 partnerstwo publiczno-prywatne
<ul style="list-style-type: none">▪ opracowanie analizy potrzeb rozwojowych przedsiębiorców z sektora MMŚP nieposiadających planu lub strategii rozwoju▪ przygotowywanie planów rozwojowych określających zakres działań niezbędnych do zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych▪ analiza dostępności usług w danej branży dla MMŚP▪ upowszechnianie wiedzy o zdiagnozowanych potrzebach i barierach rozwojowych przedsiębiorców z sektora MMŚP	<ul style="list-style-type: none">▪ działania szkoleniowo-doradcze skierowane do przedsiębiorców z sektora MMŚP z zakresu ubiegania się o krajowe zamówienia publiczne▪ działania doradcze (bez komponentu szkoleniowego) związane z udziałem przedsiębiorcy z sektora MMŚP w konkretnym krajowym zamówieniu publicznym	<ul style="list-style-type: none">▪ analiza rynku pod kątem przedsięwzięć w formule partnerstwa publiczno-prywatnego▪ szkolenia ogólne skierowane do przedsiębiorców z sektora MMŚP w zakresie partnerstwa publiczno-prywatnego▪ szkolenia skierowane do przedsiębiorców z sektora MMŚP dotyczące przedsięwzięcia planowanego przez podmiot publiczny do realizacji w formule partnerstwa publiczno-prywatnego

Dla każdego z typów projektu PARP przeprowadza odrębne konkursy.

Typ projektu 1

Pierwszy typ projektów dotyczy diagnozy i analizy Twoich potrzeb rozwojowych. Pomogą Ci w tym eksperci i doradcy dostępni w organizacjach pracodawców, organizacjach związkowych i organizacjach samorządu gospodarczego. To właśnie te organizacje mogą składać wnioski o środki dostępne w działaniu 2.2 na projekty typu 1.

Wsparcie na zidentyfikowanie barier rozwojowych i opracowanie planu rozwoju własnej firmy dostaniesz za pośrednictwem organizacji działających w Twoim otoczeniu.

Polskie przedsiębiorstwa z sektora MMŚP koncentrują się na bieżącym funkcjonowaniu. Prawie 1/3 firm nie ma planów rozwojowych, działa więc

ad hoc, kierując się tylko intuicją lub aktualnymi sygnałami z otoczenia. To błąd, ponieważ taki sposób działania daje nadzieję na przetrwanie, ale odbiera szansę na rozwój. Nie popełniaj go i zacznij myśleć strategicznie!

Chcesz dobrze zaplanować rozwój firmy? Potrzebujesz strategii? Weź udział w projekcie typu 1 w ramach działania 2.2. Eksperti pomogą Ci stworzyć, a następnie wdrożyć plan rozwoju dopasowany do potrzeb Twojej firmy.

Wsparcie skierowane jest do MMŚP działających w branżach:

- budownictwo – w tym energooszczędne i pasywne oraz produkcja materiałów budowlanych
- ekogospodarka, odnawialne źródła energii, recykling
- motoryzacja – naprawa i handel, produkcja samochodów i pozostałych pojazdów
- produkcja i przetwórstwo żywności
- produkcja leków oraz urządzeń i wyrobów medycznych
- przemysł drzewny i meblarski
- przemysł kosmiczny i lotniczy
- przemysł maszynowy i metalowy
- przemysł modowy i tekstylny
- przemysł tworzyw sztucznych i chemiczny
- przemysł wydobywczy
- przemysły kreatywne
- specjalistyczne usługi budowlane i roboty wykończeniowe
- technologie informacyjno-telekomunikacyjne
- transport, spedycja i logistyka
- turystyka i rekreacja
- urządzenia elektryczne, elektroniczne
- usługi medyczne i okołomedyczne
- usługi związane ze zdrowiem i urodą (inne niż medyczne).

Informacje dla wnioskodawców:

90%

wartości wydatków kwalifikowanych to maksymalny poziom dofinansowania projektu

10%

wartości wydatków kwalifikowanych projektu to minimalny wkład prywatny

Typ projektu 2

Drugi typ projektów to specjalistyczne działania szkoleniowe i doradcze skierowane do mikro-, małych i średnich przedsiębiorców, dotyczące rynku krajowych i zagranicznych zamówień publicznych lub zamówień publicznych organizacji międzynarodowych.

Rynek krajowy

Skuteczne ubieganie się o zamówienia publiczne to istotny element budowania przewagi konkurencyjnej firmy. Warunkiem sukcesu jest posiadanie niezbędnych kompetencji przez Ciebie i Twoich pracowników.

Szkolenia, warsztaty, doradztwo w przygotowywaniu i składaniu ofert przetargowych bądź pomoc w weryfikacji spełniania warunków są prowadzone w 5 makroregionach. Szczegóły dotyczące warunków uczestnictwa w działaniach szkoleniowo-doradczych uzyskasz bezpośrednio u Wykonawców wybranych w otwartym konkursie.

Tutaj znajdziesz szkolenia i doradztwo w zakresie PZP

Województwa	Podmiot realizujący szkolenia i doradztwo z zakresu PZP		
	nazwa	telefon	e-mail
kujawsko-pomorskie podlaskie pomorskie warmińsko-mazurskie	Ośrodek Doradztwa i Treningu Kierowniczego	58 326 24 00	oditk@oditk.pl
lubelskie mazowieckie	Apexnet Sp. z o.o. Spółka Komandytowa	22 205 89 04	marketing@apexnet.pl
małopolskie podkarpackie świętokrzyskie	Podkarpacka Akademia Przedsiębiorczości Katarzyna Podraza	17 857 71 00	pap@pap.rzeszow.pl
łódzkie opolskie śląskie	WYG Consulting Sp. z o.o.	22 492 71 01	kontakt@wygconsulting.pl
dolnośląskie lubuskie zachodniopomorskie wielkopolskie	Wielkopolska Grupa Prawnicza Kozłowski, Maźwa, Sendrowski i Wspólnicy Spółka Komandytowa	515 615 702	m.kaczmarek@wgpr.pl

Rynek zagraniczny

Polska jest członkiem wielu organizacji międzynarodowych, m.in. Banku Światowego, Sojuszu Północnoatlantyckiego, Organizacji Narodów Zjednoczonych czy Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Nasi przedsiębiorcy mogą brać udział w procedurach zamówień publicznych ogłaszanych przez te organizacje. To duży rynek, którego wartość szacuje się na ok. 50 mld dolarów rocznie. Chociaż procedury przetargowe organizacji międzynarodowych nie są bardziej skomplikowane od polskiej Ustawy PZP, to wymagają szczegółowej wiedzy o procedurach, znajomości języków obcych i zdolności do współpracy w ramach międzynarodowych konsorcjów przetargowych. Udział w procedurze powinna poprzedzić dokładna analiza możliwości biznesowych Twojej firmy. Czy warto? Oczywiście, gdyż ewentualny sukces przyspieszy umiędzynarodowienie przedsiębiorstwa, a dzięki temu otworzą się nowe perspektywy rozwoju biznesu.

W ramach działania 2.2 prowadzony będzie **projekt szkoleniowo-doradczy, skierowany do przedstawicieli MMŚP w zakresie międzynarodowych zamówień publicznych**. Jego odbiorcami będą przedsiębiorcy (i ich pracownicy) z sektora MMŚP mający siedzibę na terenie Polski, zainteresowani aktywnym uczestnictwem w rynku zagranicznych zamówień publicznych lub zamówieniach publicznych organizacji międzynarodowych. W ramach projektu:

- prowadzona będzie bieżąca analiza rynku międzynarodowych zamówień publicznych oraz zamówień publicznych organizacji międzynarodowych pod kątem możliwości udziału polskich przedsiębiorstw z sektora MMŚP
- na podstawie bieżącego monitoringu międzynarodowych przetargów ogłaszanych zarówno przez krajowe, jak i międzynarodowe instytucje publiczne zostanie opracowany program szkoleniowy pokazujący możliwości oraz zasady i warunki ubiegania się o konkretne zamówienie
- prowadzone będą działania doradcze, w ramach których przedsiębiorcy otrzymają wsparcie m.in. w zakresie:
 - ubiegania się o konkretne zamówienia publiczne
 - przygotowania lub weryfikacji wniosku o udział w postępowaniu
 - przygotowania lub weryfikacji oferty przetargowej, lokalnych warunków związanych z realizacją konkretnego zamówienia publicznego, wyjaśniania bieżących wątpliwości związanych z udziałem w konkretnym postępowaniu przetargowym i postanowień umowy
 - prowadzonej procedury odwoławczej związanej z postępowaniem
- prowadzony będzie monitoring udziału przedsiębiorców objętych projektem w międzynarodowym rynku zamówień publicznych.

Informacje dla wnioskodawców:

90%

wartości wydatków kwalifikowanych to maksymalny poziom dofinansowania projektu

10%

wartości wydatków kwalifikowanych projektu to minimalny wkład prywatny

Chcesz przystąpić do przetargu zagranicznego, ale nie wiesz, jak to zrobić? Potrzebujesz specjalistycznej wiedzy na temat rynku zamówień publicznych? Masz pytanie dotyczące konkretnego zamówienia publicznego? Doradcy z Punktu Informacyjnego Międzynarodowe Zamówienia Publiczne, prowadzonego przez PARP, udzielą cennych informacji o globalnym rynku przetargów publicznych i zarekomendują szkolenia w tym zakresie.

Punkt Informacyjny Międzynarodowe Zamówienia Publiczne
e-mail: mzp@parp.gov.pl
tel. 22 432 71 02
www.mzp.parp.gov.pl

Typ projektu 3

Trzeci typ projektów obejmuje szkolenia dotyczące partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). W Polsce wciąż wielu przedsiębiorców z sektora MMŚP nie zna tej formy realizowania inwestycji. W krajowej bazie projektów PPP znajduje się 128 przedsięwzięć, których łączna wartość wynosi 6,2 mld zł (stan na czerwiec 2017 r.). Potencjał rynku PPP jest dużo większy.

Chcesz zrealizować inwestycję wspólnie z urzędem gminy, szkołą, szpitalem lub inną instytucją publiczną, ale nie wiesz, jak to zrobić? Potrzebujesz specjalistycznej wiedzy na temat PPP? Zgłoś się na szkolenia organizowane przez Wykonawców realizujących projekty typu 3 w ramach działania 2.2.

Środki na szkolenia dotyczące PPP z działania 2.2 dostaną podmioty wyłonione w konkursach organizowanych przez PARP.

Parkingi, aquaparki, domy komunalne, obiekty sportowe, kulturalne lub edukacyjne, placówki służby zdrowia, miejskie centra przesiadkowe, wiaty oraz inne elementy infrastruktury transportowej – to tylko niektóre przykłady przedsięwzięć nadających się do zrealizowania w formule PPP. Dla Twojej firmy współpraca z partnerem publicznym może być opłacalna pod wieloma względami. Masz gwarantowany zwrot nakładów, pewność zysku w długiej perspektywie, możliwość przetestowania innowacyjnego rozwiązania, zyskujesz też prestiż i reputację.

PPP to szansa dla Twojej firmy na realizację interesujących zleceń i inwestycji.

Tutaj znajdziesz szkolenia w zakresie PPP

Podmioty realizujące szkolenia z zakresu PPP		
nazwa	telefon	e-mail
Podkarpacka Akademia Przedsiębiorczości Katarzyna Podraza	17 857 71 00	pap@pap.rzeszow.pl
Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej	22 518 87 00	sekretariat@pracodawcyrp.pl
Eurokreator SC Rafał Kunaszyk, Anna Kunaszyk	602 494 665	eurokreator@eurokreator.eu
Fundacja Instytut Partnerstwa Publiczno-Prywatnego	22 435 95 02	info@ipppl.pl

Przydatne linki:

www.power.parp.gov.pl

www.uslugirozwojowe.parp.gov.pl

www.pi.gov.pl

www.ppp.gov.pl

www.parp.gov.pl/doradztwo-z-zarzadzania-strategicznego

Działanie 2.3 Zapewnienie jakości i dostępności usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i pracowników

Największym atutem Twojej firmy są kompetentni, profesjonalni i zaangażowani pracownicy. Chcesz zadbać o ich rozwój zawodowy, podnieść umiejętności, a może przekwalifikować? Pomoże Ci w tym Baza Usług Rozwojowych.

Baza Usług Rozwojowych jest dostępna pod adresem internetowym uslugirozwojowe.parp.gov.pl. Korzystanie z systemu jest intuicyjne, logiczne i bezpłatne. Zobacz sam, jakie to proste!

Baza Usług Rozwojowych zawiera szeroką i kompleksową ofertę: szkolenia (kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, studia podyplomowe, egzaminy) i doradztwo (coaching, mentoring).

Dlaczego warto korzystać z Bazy Usług Rozwojowych?

Dwoje ludzi spiera się o to, czy warto się szkolić. Pierwszy uważa, że to strata czasu. Drugi przeciwnie – że trzeba stale uczyć się czegoś nowego, bo nigdy nie wiadomo, czy i kiedy to się przyda. I kto ma rację? Spór rozgorzał na łodzi, podczas dalekiego rejsu. Łódź zatonięła. Tylko jeden z dyskutantów skończył właśnie roczny kurs pływania...

Baza Usług Rozwojowych stanowi najważniejszy element nowego podejścia do inwestowania środków z Funduszy Europejskich w rozwój kompetencji pracowników przedsiębiorstw. W tym systemie to Ty i Twoja firma jesteście najważniejsi.

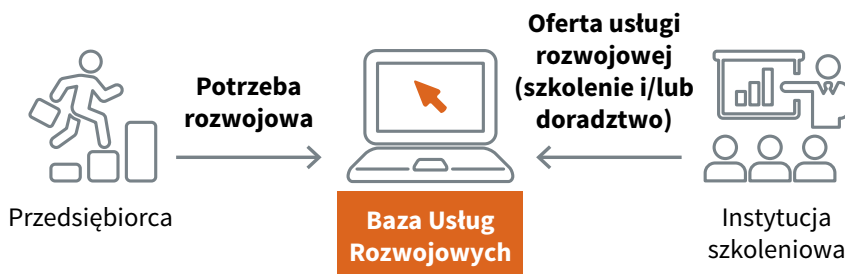
Kluczowe elementy Bazy Usług Rozwojowych to Karta Podmiotu, Karta Usługi wraz z wyszukiwarką i system oceny.

Kluczowe elementy Bazy Usług Rozwojowych

Karta Podmiotu (świadczącego usługi rozwojowe)	Karta Usługi/ wyszukiwarka usług	System oceny usługi rozwojowej
wizytówka podmiotu świadczącego usługi rozwojowe	informacja na temat konkretnej usługi rozwojowej	weryfikacja jakości ofert zamieszczanych w Bazie Usług Rozwojowych
funkcja informacyjna	wszystkie usługi rozwojowe są opisane w ustandaryzowany sposób, co umożliwia ich łatwe porównanie	tworzenie rankingów świadczonych usług

Jeśli chcesz znaleźć ofertę w Bazie Usług Rozwojowych

Szukasz usługi, której potrzebujesz. Porównujesz ją z innymi, czytasz opinie i oceny innych uczestników. Wybierasz tę, która Ci najbardziej odpowiada, i zapisujesz się na nią.

Dzięki Bazie Usług Rozwojowych znajdziesz i wybierzesz usługi dopasowane do swoich potrzeb.

Baza Usług Rozwojowych to kompleksowy katalog usług szkoleniowych i doradczych. O wysoką jakość tych usług dbamy wspólnie. Wiarygodność organizatorów usług jest weryfikowana

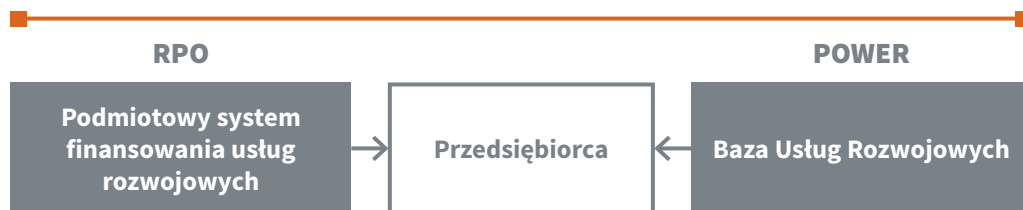
przez PARP, a każdy, kto skorzystał ze szkolenia lub doradztwa, może dokonać oceny usługi, dzieląc się tym samym z innymi użytkownikami swoimi rekomendacjami. Dlatego masz pewność, że korzystając z Bazy Usług Rozwojowych, wybierasz dobry kurs!

Jeżeli masz specyficzne potrzeby dotyczące rozwoju Twoich pracowników, możesz zamówić usługę „szytą na miarę”. Wystarczy, że dasz ogłoszenie, np. „Poszukuję firmy, która specjalizuje się w programach talentowych. Proszę o ofertę z krótkim opisem usługi”. Podmioty, które mogą przygotować taką ofertę, zgłaszają się do Ciebie. Ogłoszenia są widoczne tylko dla firm zarejestrowanych w Bazie, otrzymasz więc ofertę od sprawdzonego podmiotu.

Gdzie znajdziesz dofinansowanie na usługi rozwojowe

Środki na dofinansowanie usług rozwojowych są dostępne w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO). Dzięki temu są one dostępne w Twoim bezpośrednim otoczeniu biznesowym. Jako przedsiębiorca łatwiej i szybciej uzyskasz dofinansowanie na konkretną usługę szkoleniową czy doradczą.

Samorządy wojewódzkie w ramach własnych RPO tworzą Podmiotowe Systemy Finansowania (PSF). To systemy dystrybucji środków przeznaczonych na usługi rozwojowe i podnoszenie kwalifikacji pracowników.

Dofinansowanie na usługę rozwojową trafia bezpośrednio do Ciebie, a nie do firmy szkoleniowej lub doradczej. Sam decydujesz, jakiego szkolenia, kursu czy doradztwa potrzebują pracownicy Twojej firmy.

Jako przedsiębiorca wybierasz konkretną usługę rozwojową z oferty dostępnej w Bazie Usług Rozwojowych. Instytucje szkoleniowe nie pośredniczą w udzielaniu wsparcia, realizują jedynie szkolenie lub usługę doradczą, którą wybrałeś.

Dofinansowanie do wybranego przez siebie szkolenia dostajesz w ramach PSF w formie refundacji.

O tym musisz pamiętać:

- dofinansowanie dostaniesz tylko na usługę zarejestrowaną w Bazie Usług Rozwojowych
- poziom dofinansowania jednej usługi rozwojowej nie przekracza co do zasady 50% kosztów, ale w niektórych przypadkach może osiągnąć nawet 80%
- Instytucja Zarządzająca RPO może określić maksymalną wartość dofinansowania pojedynczej usługi rozwojowej dla jednego przedsiębiorcy lub pracownika wydelegowanego przez przedsiębiorcę
- dofinansowaną usługę rozwojową musisz ocenić po jej realizacji (to warunek rozliczenia projektu).

Jeśli chcesz zarejestrować ofertę w Bazie Usług Rozwojowych

Jako organizator szkoleń lub doradztwa możesz zgłosić się do PARP z wnioskiem o wpis do bazy. Wpis jest otwarty dla wszystkich, także przedsiębiorców prowadzących jednoosobową działalność. Istotna jest nie wielkość podmiotu, a jakość świadczonych usług.

W Bazie Usług Rozwojowych nie ma przypadkowych podmiotów i ofert. Dlatego musisz spełnić wyznaczone standardy – posiadać akredytację lub certyfikat potwierdzający jakość Twoich usług, odpowiednią kadre, potencjał ekonomiczny, techniczny i musisz przestrzegać zasad etyki zawodowej.

Jeśli spełniasz warunki, nie czekaj – wejdź na uslugirozwojowe.parp.gov.pl. Wystarczy, że założysz konto i wypełnisz Kartę Podmiotu i Kartę Usługi.

Karta Podmiotu i Karta Usługi to Twoje wizytówki. Opisz, kim jesteś, co robisz, w czym się specjalizujesz, co oferujesz, komu już pomogłeś. Im dokładniej wypełnisz Karty, tym większe są szanse, że klient wybierze właśnie Ciebie.

Dlaczego warto umieścić ofertę w Bazie? Przede wszystkim dlatego, że środki z Podmiotowych Systemów Finansowania obejmują tylko te podmioty i ich usługi, które są zarejestrowane w Bazie. Jeśli więc oferujesz usługi, na których zakup przedsiębiorcy mogą uzyskać dofinansowanie unijne (w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych), zarejestruj je w Bazie Usług Rozwojowych. Poza tym publikowanie usług w Bazie to bezpłatna promocja, która pozwala na pozyskanie nowych klientów.

50%

to minimalny poziom dofinansowania usługi szkoleniowej i doradczej

80%

to maksymalny poziom dofinansowania usługi szkoleniowej i doradczej

0 zł

to koszt rejestracji w Bazie Usług Rozwojowych

Przydatne linki:

www.uslugirozwojowe.parp.gov.pl

www.power.parp.gov.pl

www.funduszeuropejskie.gov.pl

Działanie 2.21 Poprawa zarządzania, rozwój kapitału ludzkiego oraz wsparcie procesów innowacyjnych przedsiębiorstw

Sukcesja – ważna sprawa

Sukcesja w firmach rodzinnych to temat ważny, lecz zbyt rzadko poruszany w gronie przedsiębiorców. Jak wykazują badania, w około

70% firm rodzinnych problem sukcesji nie pojawia się w dyskusjach albo pojawia się okazjonalnie. Takie podejście stanowi duże zagrożenie dla przyszłości przedsiębiorstwa, bo sformalizowanie procesu sukcesji to jeden z podstawowych czynników sukcesu. Ważny jest przy tym czas. Z badań przeprowadzonych w Szwajcarii wynika, że średnio zajmuje to 7 lat, tymczasem w Polsce 40% założycieli uważa, że na przekazanie firmy wystarczy jeden rok. To stanowczo za krótko, by proces ten mógł być starannie przygotowany od strony prawnej. Działanie 2.21 Poprawa zarządzania, rozwoju kapitału ludzkiego oraz wsparcie procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwach POWER wychodzi naprzeciw przedsiębiorcom, którzy nie zamierzają bagatelizować tego problemu.

Zaplanuj przekazanie swojego przedsiębiorstwa, korzystając ze szkoleń i doradztwa w zakresie sukcesji w firmach rodzinnych, organizowanych w ramach POWER.

Konkurs na organizację działań szkoleniowych i/lub doradczych skierowanych do przedstawicieli firm rodzinnych w zakresie przygotowania firmy do procesu sukcesji zostanie ogłoszony w styczniu 2018 r.

Projekty będą realizowane w pięciu makroregionach obejmujących województwa:

1. kujawsko-pomorskie, podlaskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie
2. lubelskie i mazowieckie
3. małopolskie, podkarpackie i świętokrzyskie
4. łódzkie, opolskie i śląskie
5. dolnośląskie, lubuskie, zachodniopomorskie i wielkopolskie.

W każdym makroregionie zostanie wybrany do realizacji tylko jeden projekt.

Kto może ubiegać się o dofinansowanie:

- podmioty prowadzące szkoły lub placówki działające w systemie oświaty
- uczelnie wyższe
- jednostki naukowe
- podmioty prowadzące działalność szkoleniową

- instytucje działające na rzecz rozwoju gospodarczego
- partnerzy społeczni, np. związki zawodowe, organizacje pracodawców
- przedsiębiorcy.

Na co otrzymasz wsparcie:

- działania szkoleniowe i/lub doradcze skierowane do przedstawicieli firm rodzinnych w zakresie przygotowania do procesu sukcesji

20 mln zł budżetu

90% wsparcia (kwota dofinansowania)

Przydatne linki:

www.power.parp.gov.pl

<http://portal.firmyrodzinne.eu>

Akademia Menedżera MSP

Prawie 40% polskich przedsiębiorstw nie posiada planów rozwoju bądź strategii działania, a ich właściciele skupiają się przede wszystkim na zarządzaniu codziennymi zadaniami i utrzymaniu się na rynku. Przekłada się to negatywnie na funkcjonowanie firm w dłuższym okresie – w piątym roku działalności w Polsce przeżywa ok. 31% firm, podczas gdy w Europie jest to średnio ok. 44%. Odpowiedzią na ten problem jest Akademia Menedżera MSP.

Wsparcie w ramach Akademii Menedżera MSP uzyskasz tylko na usługi doradcze i szkoleniowe dostępne w Bazie Usług Rozwojowych.

Wsparcie udzielane będzie przez operatorów wyłonionych w konkursie. Wybrani operatorzy posiadać będą doświadczenie w realizacji projektów, których celem jest wspieranie przedsiębiorców MŚP.

Projekty zrealizowane zostaną w pięciu makroregionach obejmujących województwa:

1. kujawsko-pomorskie, podlaskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie
2. lubelskie i mazowieckie
3. małopolskie, podkarpackie i świętokrzyskie
4. łódzkie, opolskie i śląskie
5. dolnośląskie, lubuskie, zachodniopomorskie i wielkopolskie.

W każdym makroregionie zostanie wybrany tylko jeden operator.

Kto może ubiegać się o wsparcie:

- właściciele mikro, małej lub średniej firmy
- pracownicy MŚP zatrudnieni na kierowniczych stanowiskach
- pracownicy MŚP, wobec których właściciele mają plany związane z awansem na stanowisko kierownicze

Na co otrzymasz dofinansowanie:

- Etap 1 – przeprowadzenie diagnozy potrzeb przedsiębiorstwa
- Etap 2 – identyfikacja luk kompetencyjnych właścicieli, kadry menedżerskiej bądź osób przewidzianych do objęcia stanowiska kierowniczego
- Etap 3 – realizacja działań rozwojowych – szkolenia i doradztwo z zakresu uniwersalnych praktyk menedżerskich rekomendowanych w etapie 1 i 2.

Z obowiązku diagnozy (etap 1 i 2) zwolnieni będą przedsiębiorcy, którzy na etapie wnioskowania o wsparcie przedstawią operatorowi posiadaną diagnozę. W szczególności dotyczy to beneficjentów działania 2.2 POWER.

55,6 mln zł budżetu

80% dofinansowania kosztów poniesionych przez przedsiębiorcę

Przydatny link:

www.power.parp.gov.pl

Akademia Menedżera Innowacji

W Polsce innowacje wprowadza tylko 13% małych i średnich firm. Tymczasem w Unii Europejskiej średni wskaźnik wynosi 31%. Nakłady na prace badawczo-rozwojowe finansuje jedynie 39% przedsiębiorstw (w 2015 r.). To dużo mniej od średniej w Unii wynoszącej 55%. Kluczową rolę w podnoszeniu innowacyjności firm odgrywają profesjonalna kadra oraz taka organizacja pracy, która stymuluje powstawanie i wdrażanie nowości. Dlatego celem Akademii Menedżera Innowacji (AMI) jest kształtowanie postaw proinnowacyjnych (m.in. otwartości na współpracę i zmianę podejścia do ryzyka) oraz wzmocnienie umiejętności zarządzania procesem innowacyjnym przez menedżerów.

Kto może skorzystać ze wsparcia:

- właściciele firm
- menedżerowie z sektora MŚP i dużych firm

W ramach Akademii Menedżera Innowacji będą prowadzone dwa programy dopasowane do potrzeb danej grupy docelowej.

Obszary tematyczne:

- strategia innowacji
- kultura innowacyjna
- ocena pomysłów i rozwiązań
- własność przemysłowa
- zarządzanie projektem B+R
- finansowanie innowacyjnych projektów
- współpraca z partnerami.

Program AMI zakłada zbudowanie społeczności absolwentów, którzy będą spotykali się po ukończeniu programu, aby dzielić się swoimi doświadczeniami.

30 mln zł budżetu

80% dla menedżerów sektora MŚP
50% dla menedżerów dużych firm

kwota dofinansowania

Wsparcie firm w trudnościach

Kryzys czy porażka nie muszą oznaczać końca działalności biznesowej, ale mogą stanowić cenną naukę i dawać impuls do dalszych działań. Ten, kto przeżył kryzys w firmie, docenia, jak ważna jest w takich sytuacjach fachowa i życzliwa pomoc ze strony doświadczonych doradców.

Projekt wsparcia firm w trudnościach realizowany będzie w oparciu o doświadczenia międzynarodowego przedsięwzięcia Early Warning Europe, którego celem jest stworzenie systemu wsparcia przedsiębiorstw w sytuacjach kryzysowych w Polsce, Grecji, Hiszpanii oraz Włoszech. W projekcie uczestniczą także kraje, w których takie systemy już funkcjonują – Dania, Niemcy i Belgia. Za wprowadzenie systemu w Polsce odpowiadają Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości i Fundacja Firmy Rodzinne.

W ramach projektu wsparcia firm w trudnościach działać ma ogólnopolska sieć konsultantów i mentorów, do których będzie można zwrócić się po pomoc. Mentorzy to przedsiębiorcy, którzy sami w przeszłości przeżywali trudności, prowadząc własne firmy. Ich rolą jest udzielanie wsparcia w przezwyciężaniu kryzysu i wypracowywaniu strategii naprawczej, a także motywowanie do działania. Pomoc udzielana w ramach projektu będzie bezpłatna. Wsparcie w ramach POWER zostanie uruchomione w 2019 r.

Dodatkowe informacje uzyskasz, dzwoniąc na infolinię **664 316 709** lub wysyłając e-mail na adres: **ewe@parp.gov.pl**.

Przydatne linki:

www.parp.gov.pl/ewe

www.ffr.pl/ewe

Szkolenia lub doradztwo wynikające z rekomendacji Sektorowych Rad ds. Kompetencji

Sektorowe Rady ds. Kompetencji rekomendują zwiększenie zdolności adaptacyjnych poprzez szkolenia i doradztwo przedsiębiorcom działającym w sektorach: budowlanym, finansowym, IT, motoryzacyjnym, opieki zdrowotnej, przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów oraz turystycznym.

Szkolenia i usługi doradcze muszą być wybierane z Bazy Usług Rozwojowych dostępnej pod adresem: www.uslugirozwojowe.parp.gov.pl. Jeżeli w interesującym Cię i rekomendowanym obszarze nie ma usługi, to możesz ją zamówić i zlecić jej wykonanie podmiotowi zapewniającemu należyłą jakość.

Kto może być wnioskodawcą:

- przedsiębiorstwa
- podmioty działające na rzecz rozwoju gospodarczego
- podmioty działające na rzecz zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich lub potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw
- partnerzy społeczni i gospodarczy
- reprezentatywne organizacje związkowe i pracodawcy
- organizacje pracodawców
- organizacje samorządu gospodarczego
- organizacje związkowe.

Kto może uzyskać wsparcie:

- pracownicy firm z sektora MMŚP
- pracownicy dużych firm z sektorów przemysłowych (związanych z reindustrializacją).

Ogłoszenie pierwszej rundy konkursu uzależnione jest od opracowania rekomendacji przez Sektorowe Rady ds. Kompetencji. Przedsiębiorcy będą mogli skorzystać ze wsparcia szkoleniowego i doradczego od 2019 r. Kolejne rundy konkursu będą ogłaszane nie częściej niż co sześć miesięcy do 2020 r.

50,7 mln zł

to **budżet** pierwszego konkursu w ramach projektu

80%

wynosi poziom maksymalnego dofinansowania kosztów usług szkoleniowych lub doradczych

Wsparcie rozwoju pracowników

Jako przedsiębiorca chcesz mieć kompetentną załogę, a Twoi pracownicy chcą mieć dobrą pracę. Najlepszym sposobem, by to zapewnić, jest ciągły rozwój – nabywanie nowych umiejętności, zdobywanie aktualnej i specjalistycznej wiedzy, podnoszenie kwalifikacji. Pomoże w tym POWER.

W XXI wieku praca przez całe życie w jednym miejscu, w tym samym zawodzie i w oparciu o niezmienny zestaw wiedzy oraz umiejętności jest niemożliwa.

Co 5-10 lat będziemy zmieniać nie tylko miejsce pracy, ale często także zawód, a przed dokonaniem tej zmiany konieczne stanie się zdobycie nowych kompetencji i kwalifikacji.

POWER dostarcza nowoczesnych instrumentów do tego, by podnoszenie kwalifikacji i rozwój zawodowy były dla nas wszystkich łatwiejsze.

Działanie 2.12 Zwiększenie wiedzy o potrzebach kwalifikacyjno-zawodowych

Jesteś przedsiębiorcą, poszukujesz odpowiedniego pracownika i nie możesz go znaleźć? Nie Ty jeden – to częsty kłopot pracodawców. Aż $\frac{3}{4}$ przedsiębiorców nie może zrekrutować kandydatów o pożądanych kompetencjach. Teoretycznie na rynku pracy nie brakuje osób wykształconych, a co drugi młody człowiek studiuje. Skąd więc wynika ten problem? System edukacyjny jest po prostu niekompatybilny z systemem gospodarczym. Dopasowanie ich do siebie to zadanie dla Sektorowych Rad ds. Kompetencji (w skrócie SR).

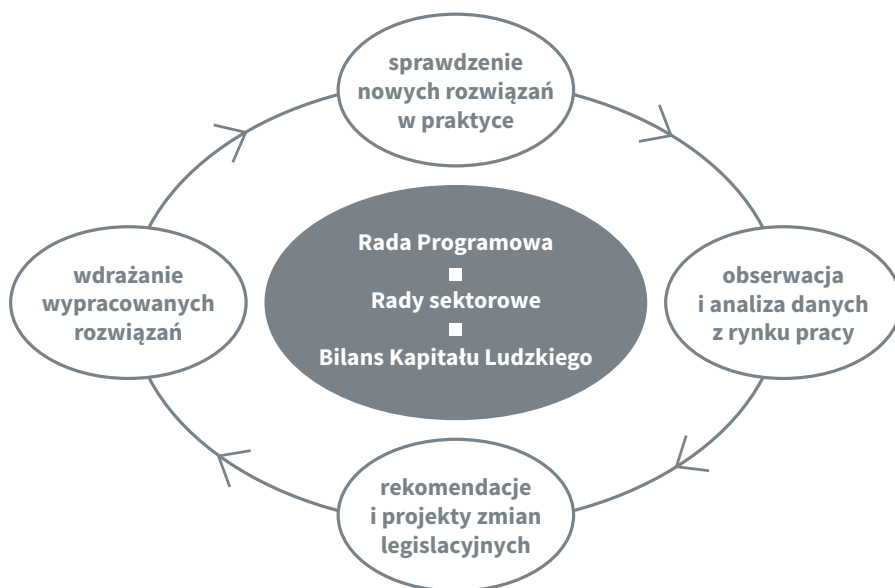
Sektorowe Rady ds. Kompetencji umożliwią przedsiębiorcom oddziaływanie na usługi edukacyjne – na to, czego i jak uczą polskie szkoły, uczelnie, instytucje szkoleniowe itd.

Jako przedsiębiorca jesteś cennym partnerem dla instytucji rynku pracy. Wiesz, jakich kwalifikacji i kompetencji potrzebuje Twoja branża. Rady sektorowe umożliwiają Ci podzielenie się tą wiedzą. W efekcie edukacja i gospodarka poznają swoje potrzeby, a kompetencje nabywane w szkołach, na uczelniach, podczas kursów i szkoleń będą odpowiadać na prawdziwe potrzeby pracodawców.

SR to element większej całości. Prace nad dopasowaniem oferty edukacyjnej do potrzeb przedsiębiorców koordynować będzie Rada Programowa ds. Kompetencji. System uzupełnia odpowiednie narzędzie do badań rynku pracy – Bilans Kapitału Ludzkiego (BKL). W rezultacie powstanie System Rad ds. Kompetencji.

Szczegółowe informacje o Radach ds. Kompetencji znajdują się na stronie internetowej: www.biznesdlaedukacji.parp.gov.pl.

System Rad ds. Kompetencji

Rada Programowa ds. Kompetencji to organ na poziomie krajowym, który będzie składał się z przedstawicieli kluczowych ministerstw, organizacji przedsiębiorców, uznanych autorytetów ze świata nauki. Rada Programowa wyznaczy strategiczne cele w zakresie dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb gospodarki, będzie rekomendować rozwiązania korzystne dla rozwoju systemu edukacyjnego i jego lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy. Organizacja i obsługa prac Rady Programowej ds. Kompetencji należy do zadań PARP.

Rady sektorowe są natomiast grupami roboczymi tworzonymi głównie przez przedstawicieli organizacji przedsiębiorców i przedsiębiorców, edukacji formalnej i pozaformalnej, rad rynku pracy, organizacji pracowników oraz administracji. Ustalają, jakich kompetencji i kwalifikacji potrzebują konkretne branże i w jaki sposób instytucje edukacyjne oraz szkoleniowe mogą odpowiedzieć na to zapotrzebowanie. Celem SR jest ocena luk kompetencyjnych w poszczególnych sektorach gospodarki i wypracowywanie systemowych rozwiązań, które zwiększą dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb przedsiębiorców.

Sektorowe Rady ds. Kompetencji (SR) – ciała złożone z wielu partnerów (przedsiębiorstw, organizacji pracodawców, związków zawodowych, partnerów społecznych, instytucji edukacyjnych, instytucji nadzoru, instytucji rynku pracy, uczelni), które działają w celu lepszego dopasowania kompetencji przedsiębiorców do potrzeb danego sektora gospodarki.

Wiedzy na temat potrzeb kwalifikacyjno-zawodowych w danej branży radom sektorowym dostarczą badania BKL. To unikatowy na skalę kraju i Europy obszerny monitoring rynku pracy prowadzony regularnie od 2010 r. przez PARP we współpracy z Uniwersytetem Jagiellońskim. Realizowane co roku kompleksowe badanie popytu i podaży na kompetencje stanowi cenne źródło danych na temat luk kompetencyjnych w gospodarce, stanu rynku usług szkoleniowych, systemu edukacji. Uzupełnieniem tych działań jest projekt badawczy Branżowy Bilans Kapitału Ludzkiego prowadzony we współpracy z przedsiębiorcami i ekspertami. Badania mają dostarczyć wiedzy o potrzebach kwalifikacyjno-zawodowych w branżach, w których powstały Sektorowe Rady ds. Kompetencji.

Umożliwi to przewidywanie, jakie będzie zapotrzebowanie na kompetencje i kwalifikacje w przyszłości. Zestawienie ze sobą oczekiwań pracodawców z uzyskiwanymi obecnie efektami kształcenia ma dać podstawę do rekomendowania zmian w całym systemie edukacji. Dla każdego sektora zostaną przeprowadzone dwie edycje badań – na początku funkcjonowania Sektorowej Rady ds. Kompetencji oraz na późniejszym etapie funkcjonowania danej rady.

Zadania Sektorowych Rad ds. Kompetencji

Pieniądze na utworzenie rad sektorowych są udostępniane w konkursach organizowanych przez PARP. W wyniku naboru do pierwszego konkursu powstało już 6 rad (dla sektorów: budownictwa, IT, finansów, turystyki, zdrowia oraz mody), zaś w sierpniu 2017 r. ogłoszono konkurs na powołanie kolejnej – dla sektora motoryzacyjnego z uwzględnieniem elektromobilności. Niemniej budżet całego działania 2.12 zakłada dofinansowanie łącznie co najmniej 15 Sektorowych Rad ds. Kompetencji. Kolejne konkursy zostaną ogłoszone nie wcześniej niż w 2018 r.

Sektorowe Rady ds. Kompetencji

Nazwa	Partnerzy	Kontakt
Sektorowa Rada ds. Kompetencji w budownictwie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Związek Zawodowy „Budowlani” ▪ Polska Izba Inżynierów Budownictwa ▪ Konfederacja Budownictwa i Nieruchomości ▪ Instytut Techniki Budowlanej 	<p>tel. 22 825 60 61 rada.kompetencji@zzbudowlani.pl www.srkbud.zzbudowlani.pl</p>
Rada ds. Kompetencji Sektora Finansowego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fundacja Warszawski Instytut Bankowości ▪ Związek Banków Polskich ▪ Polska Izba Ubezpieczeń 	<p>tel. 22 826 99 24 rada@wib.org.pl www.wib.org.pl/rada/</p>
Rada ds. Kompetencji Sektora IT	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Polskie Towarzystwo Informatyczne ▪ Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji 	<p>tel. 22 838 47 05 radasektorowa@pti.org.pl www.radasektorowa.pti.org.pl</p>
Sektorowa Rada ds. Kompetencji – Opieka Zdrowotna i Pomoc Społeczna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej ▪ Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia Porozumienie Zielonogórskie ▪ Uczelnia Łazarskiego ▪ Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. J. Korczaka 	<p>Ewa Płodzień-Pałasz tel. 22 518 87 42 rada@pracodawcyrp.pl www.rada.pracodawcyrp.pl</p>
Sektorowa Rada ds. Kompetencji Przemysłu Mody i Innowacyjnych Tekstyliów	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Związek Przedsiębiorców Przemysłu Mody Lewiatan ▪ Związek Pracodawców Przemysłu Odzieżowego i Tekstylnego (PIOT) 	<p>Bogusław Słaby tel. 693 592 959 lewiatan.odziez@prywatni.com.pl www.modakompetencje.prywatni.com.pl</p>
Sektorowa Rada ds. Kompetencji Turystyki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Związek Pracodawców Turystyki Lewiatan ▪ Szkoła Główna Handlowa w Warszawie ▪ Instytut Turystyki w Krakowie 	<p>Józef Ratajski tel. 696 042 598 jratajski@konfederacjalewiatan.pl www.pracodawcyturystyki.pl</p>

11,9 mln zł

budżet sześciu sektorowych rad wybranych w pierwszym konkursie

100%

to maksymalna **wartość** dofinansowania wydatków kwalifikowalnych projektu

6

to **liczba** Sektorowych Rad ds. Kompetencji, które otrzymały dofinansowanie w pierwszym konkursie

15

to minimalna **liczba** Sektorowych Rad ds. Kompetencji, które otrzymają wsparcie w wyniku realizacji całego działania 2.12

35

to minimalna **liczba** przedsiębiorców z sektora włączonych w identyfikację i prognozowanie potrzeb kwalifikacyjno-zawodowych w wyniku działania Sektorowej Rady ds. Kompetencji

Przydatne linki:

www.biznesdlaedukacji.parp.gov.pl

www.power.parp.gov.pl

www.bkl.parp.gov.pl

www.kwalifikacje.edu.pl/pl/ramy-sektorowe

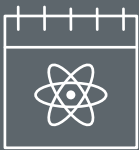
PARP w POWER – synteza

Działanie/ poddziałanie	Tryb wyboru projektów	Ostateczni odbiorcy wsparcia	Maksymalny poziom dofinansowania	Budżet w mln euro
2.12 Zwiększenie wiedzy o potrzebach kwalifikacyjno-zawodowych	→ pozakonkursowy (Rada Programowa ds. Kompetencji i BKL), konkursowy (Sektorowe Rady ds. Kompetencji)	pracodawcy; pracownicy; podmioty świadczące usługi rozwojowe; organizacje pozarządowe; szkoły i placówki systemu oświaty oraz ich organy prowadzące; szkoły wyższe; instytucje rynku pracy; partnerzy społeczni; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne; samorząd gospodarczy i zawodowy; stowarzyszenia i związki jednostek samorządu terytorialnego; administracja publiczna; jednostki naukowe	100%	18,8
2.2 Wsparcie na rzecz zarządzania strategicznego przedsiębiorstw oraz budowy przewagi konkurencyjnej na rynku	→ konkursowy	mikro-, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy	90%	55,6

Działanie/ poddziałanie	Tryb wyboru projektów	Ostateczni odbiorcy wsparcia	Maksymalny poziom dofinansowania	Budżet w mln euro
2.21 Poprawa zarządzania, rozwój kapitału ludzkiego oraz wsparcie procesów innowacyjnych przedsiębiorstw	konkursowy (Sukcesja w firmach rodzinnych)	mikro-, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy (firmy rodzinne)	90%	65,7
	konkursowy (Akademia Menedżera MSP)	mikro-, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy	80%	
	pozakonkursowy (Akademia Menedżera Innowacji)	mikro-, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy; duży przedsiębiorcy i ich pracownicy ¹	80% dla menedżerów sektora MŚP 50% dla menedżerów dużych firm	
	pozakonkursowy (Wsparcie firm w trudnościach)	mikro-, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy	100%	
	konkursowy (szkolenia lub doradztwo wynikające z rekomendacji Sektorowych Rad ds. Kompetencji)	pracownicy mikro, małych i średnich przedsiębiorstw; pracownicy dużych przedsiębiorstw z sektorów przemysłowych związanych z reindustrializacją ²	80% maksymalnego dofinansowania kosztów usług szkoleniowych lub doradczych	
2.3 Zapewnienie jakości i dostępności usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i pracowników	pozakonkursowy	mikro-, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy; partnerzy społeczni; podmioty świadczące usługi rozwojowe	100%	20,8

¹Liczba pracowników dużych przedsiębiorstw nie może przekroczyć odsetka 25% liczby osób objętych wsparciem

²J.w.

Harmonogram naborów wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym na I półrocze 2018 r.

Termin naboru	Zakończenie naboru	Poddziałanie	Typ projektu	Kwota przeznaczona na konkurs
5.03	10.04	2.21 Poprawa zarządzania, rozwoju kapitału ludzkiego oraz wsparcie procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwach	Konkurs: Sukcesja w firmach rodzinnych	20 mln zł
30.03	4.06	2.21 Poprawa zarządzania, rozwoju kapitału ludzkiego oraz wsparcie procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwach	Konkurs: Akademia Menedżera MSP	55,6 mln zł
30.04*	I runda: 29.06	2.21 Poprawa zarządzania, rozwoju kapitału ludzkiego oraz wsparcie procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwach	Konkurs: Szkolenia lub doradztwo wynikające z rekomendacji Sektorowych Rad ds. Kompetencji	50,7 mln zł

* Ogłoszenie konkursu uzależnione jest od opracowania rekomendacji przez Sektorowe Rady ds. Kompetencji

Słowniczek

B

Baza Usług Rozwojowych – internetowa baza obejmująca w szczególności katalog podmiotów świadczących usługi rozwojowe oraz ich oferty.

F

Firma rodzinna – przedsiębiorstwo prowadzone w oparciu o osobistą pracę, co najmniej dwóch członków rodziny, gdzie co najmniej jeden z nich ma istotny wpływ na zarządzanie przedsiębiorstwem albo przedsiębiorstwo, w którym osoby bliskie (należy rozumieć przez to: zstępnych, wstępnych, rodzeństwo, dzieci rodzeństwa, małżonka, partnera, powinowatych, osoby przysposabiające lub przysposobione) posiadają łącznie udziały większościowe.

K

Karta podmiotu – formularz identyfikujący podmiot świadczący usługi rozwojowe w Bazie Usług Rozwojowych. Jest to wizytówka firmy.

Karta usługi – formularz określający zakres i ramowe warunki realizacji danej usługi rozwojowej zgłoszonej do Bazy Usług Rozwojowych.

Kompetencje – wszystko to, co dana osoba wie, rozumie i potrafi wykonać, czyli jej skumulowane efekty uczenia się.

Kwalifikacja – określony zestaw efektów uczenia się zgodnych z ustalonymi standardami, których osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez upoważnioną instytucję.

P

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) – wspólna realizacja przedsięwzięcia oparta na podziale zadań i ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym i partnerem prywatnym.

Podmiotowe Systemy Finansowania (PSF) – sposób dystrybucji środków EFS przeznaczonych na usługi rozwojowe i podnoszenie kwalifikacji kadr w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych.

R

Rada Programowa ds. Kompetencji – organ na poziomie krajowym, który będzie składał się z przedstawicieli kluczowych ministerstw, organizacji przedsiębiorców, uznanych autorytetów ze świata nauki. Jej zadaniem jest wyznaczenie strategicznych celów w zakresie dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb gospodarki, rekomendacja rozwiązań korzystnych dla rozwoju systemu edukacyjnego i jego lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy.

S

Sektorowe Rady ds. Kompetencji (SR) – ciała złożone z wielu partnerów (przedsiębiorstw, organizacji pracodawców, związków zawodowych, partnerów społecznych, instytucji edukacyjnych, instytucji nadzoru, instytucji rynku pracy, uczelni), które działają w celu lepszego dopasowania kompetencji przedsiębiorców do potrzeb danego sektora gospodarki.

U

Usługa rozwojowa – usługa świadczona przez określony podmiot (np. firmę doradczą lub szkoleniową), mająca na celu nabycie, potwierdzenie bądź wzrost wiedzy, umiejętności lub kompetencji, w tym przygotowująca do uzyskania kwalifikacji, o której mowa w ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.

Dokąd po informacje

<p>Ministerstwo Rozwoju (Instytucja Zarządzająca POWER) pl. Trzech Krzyży 3/5 00-507 Warszawa mr.gov.pl</p>	<p>sekretariatDZF@mr.gov.pl</p>	<p>22 273 80 50</p>
<p>Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (Instytucja Pośrednicząca w II osi POWER) ul. Pańska 81/83 00-834 Warszawa parp.gov.pl</p>	<p>info@parp.gov.pl</p>	<p>22 432 89 91 22 432 89 92 22 432 89 93</p>
<p>Instytut Badań Edukacyjnych ul. Górczewska 8 01-180 Warszawa ibe.edu.pl</p>	<p>ibe@ibe.edu.pl</p>	<p>22 24 17 100</p>

Masz pomysł na własny biznes, ale nie wiesz, z jakich możliwości skorzystać? Chcesz wziąć udział w konkursie, ale brakuje Ci wiedzy, jak przygotować i złożyć wniosek? A może obawiasz się, czy dobrze wypełniłeś dokumenty związane z rozliczeniem dotacji? Skorzystaj z pomocy pracowników Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich, którzy na miejscu, w swoich siedzibach, ale też mailowo i telefonicznie chętnie udzielą Ci potrzebnych informacji.

Województwo	Odwiedź nas	Napisz	Zadzwoń
dolnośląskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Wybrzeże Słowackiego 12-14 50-411 Wrocław	pife@dolnyslask.pl	71 776 95 01 71 776 96 51
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Rycerska 24 59-220 Legnica	pife.legnica@dolnyslask.pl	76 723 54 80 76 723 54 81
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich pl. Ratuszowy 32/32a 58-500 Jelenia Góra	pife.jeleniagora@dolnyslask.pl	75 764 94 66 75 752 49 42
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich pl. Magistracki 1 58-300 Wałbrzych	pife.walbrzych@dolnyslask.pl	74 665 51 72 74 665 51 73
kujawsko-pomorskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Jagiellońska 9 85-950 Bydgoszcz	ue.bydgoszcz@kujawsko-pomorskie.pl	52 321 33 42 52 327 68 84 797 304 123 660 691 644
	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich pl. Teatralny 2 87-100 Toruń	ue.konsultacje@kujawsko-pomorskie.pl	56 621 84 09 56 621 83 41 56 621 84 86 56 621 82 67 56 621 82 68 56 621 85 98 56 621 85 29 797 304 122
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Bechiego 2 87-800 Włocławek	ue.wloclawek@kujawsko-pomorskie.pl	54 235 67 12 54 235 67 21 797 304 126
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Waryńskiego 4 86-300 Grudziądz	ue.grudziadz@kujawsko-pomorskie.pl	56 621 58 83 797 304 124
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich pl. Kasprowicza 5 88-100 Inowrocław	ue.inowroclaw@kujawsko-pomorskie.pl	797 304 125
lubelskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Stefczyka 3B/018 20-151 Lublin	kontakt@feu.lubelskie.pl	81 441 68 65 81 441 68 64 81 441 65 47 81 441 65 46

Województwo	Odwiedź nas	Napisz	Zadzwoń
lubelskie	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Warszawska 14 21-500 Biata Podlaska		83 343 58 44 83 342 28 82
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Partyzantów 94 22-400 Zamość		81 478 13 89 81 478 13 90 81 478 13 92 84 638 02 67
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Niepodległości 1 (piętro III, pok. 297) 21-100 Chełm	chelm@feu.lubelskie.pl	82 565 19 21 82 563 02 08
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Centralna 9 24-100 Puławy	pulawy@feu.lubelskie.pl	81 886 61 26 81 886 61 27
lubuskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. B. Chrobrego 1-3-5 65-043 Zielona Góra	infoue@lubuskie.pl	68 456 54 54 68 456 54 80 68 456 54 88 68 456 54 99 68 456 55 35
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. gen. W. Sikorskiego 107 66-400 Gorzów Wlkp.	lpi@lubuskie.pl	95 739 03 77 95 739 03 78 95 739 03 80 95 739 03 86
łódzkie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Moniuszki 7/9 90-101 Łódź	gpilodz@lodzkie.pl	42 663 31 07 42 663 34 05 42 291 97 60
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Sienkiewicza 16 95-060 Brzeziny	lpibrzeziny@lodzkie.pl	46 874 31 54 46 816 68 17
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Kościuszki 6 98-200 Sieradz	lpi sieradz@lodzkie.pl	43 678 40 80 43 822 89 25
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Kościuszki 17 97-400 Bełchatów	lpi belchatow@lodzkie.pl	44 633 34 63 44 633 05 13
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Świętojańska 1 99-400 Łowicz	lpi lowicz@lodzkie.pl	46 837 52 67 46 837 72 29
małopolskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Wielicka 72 30-552 Kraków	fem@umwm.pl	Infolinia: 12 616 06 16, 12 616 06 26 12 616 06 36, 12 616 06 46 12 616 06 56, 12 616 06 66 12 616 06 76, 12 616 06 86
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Grunwaldzka 5 32-500 Chrzanów	fem_chrzanow@umwm.pl	12 616 03 91 12 616 03 92 12 616 03 93

Województwo	Odwiedź nas	Napisz	Zadzwoń
małopolskie	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Wazów 3 33-300 Nowy Sącz	fem_nowysacz@umwm.pl	12 616 03 71 12 616 03 72 12 616 03 73
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. 1000-lecia 35 34-400 Nowy Targ	fem_nowytag@umwm.pl	12 616 03 81 12 616 03 82 12 616 03 83
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Watowa 37 33-100 Tarnów	fem_tarnow@umwm.pl	12 616 03 61 12 616 03 62 12 616 03 63
mazowieckie	Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Żurawia 3/5 00-503 Warszawa www.funduszeuropejskie.gov.pl	punktinformacyjny@cpe.gov.pl	Infolinia: 22 626 06 32
	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Jagiellońska 74 03-301 Warszawa	punkt_kontaktowy@mazowia.eu	22 542 27 11 22 542 20 38 801 101 101
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich pl. Kościuszki 5 06-400 Ciechanów	punkt_ciechanow@mazowia.eu	22 542 27 16 801 101 101
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Piłsudskiego 38 07-410 Ostrołęka	punkt_ostroleka@mazowia.eu	22 542 27 15 801 101 101
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Kolegiarna 19 09-400 Płock	punkt_plock@mazowia.eu	22 542 27 14 801 101 101
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Kościuszki 5a 26-610 Radom	punkt_radom@mazowia.eu	22 542 27 13 801 101 101
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Piłsudskiego 7 08-110 Siedlce	punkt_siedlce@mazowia.eu	22 542 27 12 801 101 101
opolskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Barlickiego 17 45-083 Opole	info@opolskie.pl	77 440 47 20 77 440 47 21 77 440 47 22
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Wyszyńskiego 23 49-300 Brzeg	lpi.brzeg@opolskie.pl	77 444 17 78 77 444 12 02
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Damrota 30 47-220 Kędzierzyn-Koźle	lpi.kedzierzyn-kozle@opolskie.pl	77 472 50 39 77 403 41 79

Województwo	Odwiedź nas	Napisz	Zadzwoń
opolskie	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Słowiańska 19 48-300 Nysa	lpi.nysa@opolskie.pl	77 448 25 86 77 448 99 63
podkarpackie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich al. Ł. Ciepłińskiego 4 35-010 Rzeszów	zapytaj@podkarpackie.pl	17 747 64 15 17 747 64 82
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Kościuszki 7 39-300 Mielec	zapytaj@podkarpackie.pl	798 771 414 798 771 650
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Staszica 20 38-400 Krosno	zapytaj@podkarpackie.pl	798 771 192 798 771 620
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Kościuszki 2 37-700 Przemyśl	zapytaj@podkarpackie.pl	16 678 56 32 798 771 080
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich Rynek 18 38-200 Sanok	zapytaj@podkarpackie.pl	798 771 215 798 771 640
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Dąbrowskiej 15 39-400 Tarnobrzeg	zapytaj@podkarpackie.pl	15 823 61 46 798 771 220
podlaskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Poleska 89 15-874 Białystok	gpi@wrotapodlasia.pl	85 665 43 02 85 665 43 83 85 665 43 84 85 665 45 16 85 665 45 99
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. M.C. Skłodowskiej 1 18-400 Łomża	lpi@podlaskie.org.pl	86 216 33 26 86 473 53 20 728 888 847
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich Osiedle II 6a 16-400 Suwałki	lpi@ares.suwalki.pl	87 563 02 11 87 563 02 19 87 563 02 76 533 858 300
pomorskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Augustyńskiego 2 80-819 Gdańsk	punktinformacyjny@pomorskie.eu pomorskiewunii@pomorskie.eu	58 326 81 52 58 326 81 48 58 326 81 47
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich al. Grunwaldzka 472d (Olivia Business Centre – budynek Olivia Six) 80-309 Gdańsk	gdansk.pife@pomorskie.eu	58 323 31 06 58 323 32 18
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. 3 Maja 4 84-200 Wejherowo	wejherowo.pife@pomorskie.eu	58 572 94 52 58 572 94 54

Województwo	Odwiedź nas	Napisz	Zadzwoń
pomorskie	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Portowa 13b 76-200 Słupsk	slupsk.pife@pomorskie.eu	59 846 81 14 59 846 81 15
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Wysoka 3/16 89-600 Chojnice	chojnice.pife@pomorskie.eu	52 334 48 47 52 334 33 07
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Kościuszki 54 82-200 Malbork	malbork.pife@pomorskie.eu	668 530 058 728 486 436
śląskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Dąbrowskiego 23 40-037 Katowice	punktinformacyjny@slaskie.pl	32 774 01 72 32 774 01 93 32 774 01 94
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Cieszyńska 37 43-382 Bielsko-Biała	lpibielsko@bcp.org.pl	33 475 01 35 33 496 02 01
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Powstańców Śląskich 34 44-200 Rybnik	lpirybnik@oddzial.fundusz-silesia.pl	32 431 50 25 32 423 70 32
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Kilińskiego 25 41-200 Sosnowiec	lpiososnowiec@oddzial.fundusz-silesia.pl	32 263 50 37 32 360 70 62
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich al. NMP 24, I klatka, lokal 1 42-202 Częstochowa	lpiczestochowa@arr.czestochowa.pl	34 360 56 87 34 324 50 75
świętokrzyskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. św. Leonarda 1 25-311 Kielce	gpi@sejmik.kielce.pl	41 343 22 95 41 340 30 25 infolinia 800 800 440
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Mickiewicza 34 27-600 Sandomierz	pifesandomierz@sejmik.kielce.pl	15 832 33 54 15 664 20 74
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Mickiewicza 15 28-100 Busko-Zdrój	pifebusko@sejmik.kielce.pl	41 378 12 06 41 370 97 17
warmińsko-mazurskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Głowackiego 17 10-447 Olsztyn	gpiolsztyn@warmia.mazury.pl	89 512 54 82 89 512 54 83 89 512 54 85 89 512 54 86
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Kajki 10 19-300 Ełk	lpielk@warmia.mazury.pl	87 610 07 77 87 734 11 09 87 734 11 10
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Zacisze 18 82-300 Elbląg	lpielblag@warmia.mazury.pl	55 620 09 13 55 620 09 14 55 620 09 16

Województwo	Odwiedź nas	Napisz	Zadzwoń
wielkopolskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich al. Niepodległości 34 61-714 Poznań	info.wrpo@wielkopolskie.pl info.fe@wielkopolskie.pl	61 626 61 90 61 626 61 92 61 626 61 93 61 626 72 46
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Grunwaldzka 2 64-920 Pila	pila.fe@wielkopolskie.pl infofe-pila@warp.org.pl	61 650 62 33 61 650 62 35
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Zacisze 2 62-800 Kalisz	kalisz.fe@wielkopolskie.pl	62 595 69 47 62 766 40 22
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Zakładowa 4 62-510 Konin	konin.fe@wielkopolskie.pl	63 240 85 35 63 249 31 02
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich pl. Tadeusza Kościuszki 4b 64-100 Leszno	leszno.fe@wielkopolskie.pl	65 529 68 06 65 525 69 66
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Poznańska 33 64-300 Nowy Tomyśl	nowytomysl.fe@wielkopolskie.pl infofe-nowytomysl@warp.org.pl	61 650 63 71 61 650 63 72
zachodniopomorskie	Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Kuśnierska 12b 70-536 Szczecin	gpi@wzp.pl	91 432 94 32 91 432 94 33 91 432 94 35 800 34 55 34
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich al. Monte Cassino 2 75-412 Koszalin	lpi-koszalin@wzp.pl	94 317 74 07 94 317 74 05 94 317 74 09
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. Lipiańska 4 74-200 Pyrzyce	lpi@pyrzyce.pl	91 881 13 02 91 881 13 03
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich pl. Zwycięstwa 37 72-300 Gryfice	lpi@gryfice.pl	91 384 64 50 91 384 84 89 91 384 84 86
	Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich ul. 28 Lutego 16 78-400 Szczecinek	lpi@powiat.szczecinek.pl	94 372 92 50 94 372 92 47

Wydawca

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

ul. Pańska 81/83

00-834 Warszawa

tel.: 22 432 80 80

e-mail: biuro@parp.gov.pl

www.parp.gov.pl

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

Redakcja

Smartlink Sp. z o.o.

ul. Wieniawskiego 5/9

61-712 Poznań

tel.: 61 849 90 40

e-mail: biuro@smartlink.pl

www.smartlink.pl

Koordynacja (PARP): Mirosława Płyta (I wydanie)

Paulina Jaworska (II i III wydanie)

Hanna Szczepańska (III wydanie)

Redakcja i koordynacja (Smartlink): Iwona Gutowska (I-III wydanie)

Projekt graficzny i skład: Maciej Pachowicz (I wydanie)

Nina Dereszewicz-Nowacka (II i III wydanie)

Teksty: Waldemar Wierzyński

Aktualizacja treści: Andrzej Szoszkiewicz, Iwona Gutowska

Korekta: Agata Rokita

ISBN 978-83-7633-363-2

Wydanie III zaktualizowane

Warszawa, grudzień 2017

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

